

DE BORCHT

BAARLOOS VERLEDEN

WERKGROEP DE BORCHT
PERIODIEKE UITGAVE VOOR
ABONNEES VAN ONZE
SPROKKELINGEN
EN DE BORCHTLIEDEN

ISSN 1568-1939
OKTOBER 2011 nr 28

Secretariaat:
Postbus 8355
Telefoon 077-4772182
Website: <http://deborcht.baarlo.com>
E-mail: deborcht@baarlo.com
Secretaris sjaanvaessen@hotmail.com

Voor dat de gemeente Maasbree in de Gemeente Peel en Maas is opgegaan hebben zich in het verleden reeds tafereel afgespeeld bij pogingen om tot samenwerking te komen, de onderlinge strijd tussen de drie dorpen Baarlo- Blerick en Maasbree. De afsplitsing van Blerick ging niet van een leien dakje.

Het relaas van de geschiedenis van de samenwerking tussen de 3 genoemde dorpen is beschreven door Drs. Rolf Hackeng en uitgegeven in de Publications van het Limburgs Geschied en Oudheidkundig Genootschap.

Wij zijn zowel de schrijver als ook het Limburgs Geschied en Oudheidkundig Genootschap dankbaar dat zij toestemming hebben verleend om dit bijzondere verhaal in Baarloos Verleden te publiceren.

Het verhaal zal u doen verbazen over de toenmalige verhoudingen.

Tekening van de oude Schepenbank Baarlo, waarin ook de school gevestigd was, was gelegen voor de kerk op de markt, uit de 17^e eeuw en afgebroken in 1883.

Het Raadhuis annex. Jongensschool op de markt. Wegens bouwvalligheid van de oude schepenbank werd in 1826 besloten deze nieuwe school te bouwen. Door de perikelen in bijgaand artikel werden de plannen ernstig vertraagd, Vanaf 1876 waren er nieuwe plannen om het oude raadhuis in Baarlo te vervangen. In 1878 ontving men koninklijke goedkeuring voor onteigening van percelen aan de zuidwestzijde van de Markt en kreeg architect Kayser uit Venlo opdracht een nieuwe school met raadhuis te ontwerpen. In 1881 vond de aanbesteding plaats en in april 1882 was het gebouw zover gereed dat men raadsvergaderingen kon houden. De raadszaal en kantoor waren op de bovenverdieping gelegen. Tevens diende het als gevangenis, wachthuis voor de nachtwacht en brandspuithuis. De oude school annex raadhuis brak men af om een betere toegang tot de kerk te verkrijgen. Het bovenstaande nieuwe raadhuis zou in 1968 op zijn beurt het veld moeten ruimen.

SPROKKELING 45

U als trouwe abonnee bent gewend om elk jaar een sprokkeling te ontvangen. Helaas wordt dit jaar deze traditie voor het eerst sinds onze oprichting verbroken.

Door samenloop van omstandigheden is het niet gelukt om Sprokkeling 45 tijdig van de drukpers te laten rollen. Omdat we voor kwaliteit gaan, hebben we er niet voor gekozen om snel een alternatief in elkaar te zetten. Wij vragen uw begrip voor deze beslissing. U zult dit jaar dan ook géén verzoek tot betaling van uw abonnementsbijdrage ontvangen.

Om toch het contact met onze abonnees te onderhouden is deze uitgave van Baarloos Verleden ruimer van opzet.

We spreken de verwachting uit dat U de komende jaren weer mag verwachten onze vertrouwde sprokkeling weer keurig thuisbezorgd te krijgen.

Bestuur Historische Werkgroep De Borch.

„HET GERAAS BLIJFT AANHOUDEN“

Bestuurlijke perikelen rond Blerick, Baarlo en Maasbree 1800-1940.

Nadat de voorlezing door den Voorzitter is afgelopen, zegt hij: *'Ik laat mij met dat besluit niet in; ik zal het niet in behandeling brengen.'* Onmiddellijk daarna staat de Voorzitter op zeggende: *'de Vergadering wordt gesloten'*, en verlaat de vergadering. Hierop werd door het aanwezige publiek bravo! bravo! geroepen, en bijna alle toeschouwers beginnen met te lachen, razen en met de voeten op den vloer te trappen, hetgeen eene groote verstoring en voor de vergadering eene confusie en beleediging daarstelde. De raad bleef echter kalm. Middelerwijl neemt de heer Peeters als oudste Wethouder het Presidium in. Het geraas blijft aanhouden. De heer Peeters als waarnemende Voorzitter brengt het ontwerpbesluit nopens de verplaatsing der gemeente secretarie weder in behandeling waarna hetzelfde in stemming wordt gebracht en met zeven - tegen ééne stem is aangenomen; tegen heeft gestemd de heer Verhaegh." Waarom verliep de vergadering van de Maasbreesche gemeenteraad op 1 oktober 1867 op deze wanordelijke wijze? Waarom moest de secretarie verplaatst worden? Wat was hieraan vooraf gegaan en waartoe leidde dit alles? Dit artikel behandelt de lotgevallen van de Gemeente Maasbree in de periode 1800-1940 en gaat vooral in op de onderlinge strijd tussen de drie dorpen waaruit de gemeente was samengesteld en de gevolgen hiervan.

Naar eenheid

Tegenwoordig omvat de Gemeente Maasbree de dorpen Maasbree en Baarlo. Voordat Blerick per oktober 1940 bij Venlo werd gevoegd maakte ook deze plaats deel uit van de Gemeente Maasbree. Tijdens het Ancien Regime, tot aan het einde van de achttiende eeuw, was er sprake van drie afzonderlijke kerspelen Baarlo, Blerick en Bree. Deze maakten deel uit van het Gelders

Overkwartier, ambt Kessel. In elk van de drie dorpen functioneerde een eigen schepbank als bestuurlijk en rechtsprekend orgaan. Behalve een onderbreking in de jaren 1757-1763 was het bewuste gedeelte van het Overkwartier vanaf het einde van de Spaanse Successie oorlog in 1713 tot de inval van de Fransen in het najaar van 1794 in Pruisische handen.

De Fransen brachten in deze contreien een geheel nieuwe, op de verworvenheden van de Revolutie geënte en daarom ook veelvuldig aan verandering onderhevige bestuursorganisatie. Aanvankelijk werd te Aken een voorlopig Centraal Bestuur opgericht voor de bezette gebieden tussen Maas en Rijn. Te Geldern zetelde vanaf januari 1795 een apart Districtsbestuur. In januari 1798 richtte men voor de landen tussen Maas en Rijn en tussen Rijn en Moezel vier departementen op. Een daarvan was het Departement van de Roer, dat zich uitstreckte van Kleef tot aan de Eifel en waarvan Aken de hoofdstad was. Dit departement kreeg een indeling in 42 kantons, waaronder het kanton Horst (globaal het land van Kessel). Hiervan maakten de communes (gemeenten) Baarlo, Blerick en Bree deel uit. De oude Gelderse bestuursorganisatie werd op lokaal niveau door de Franse vervangen. Iedere gemeente met meer dan 5000 inwoners (in het Departement van de Roer beperkt tot Aken, Keulen en Krefeld) kreeg een eigen municipaal bestuur met een president aan het hoofd. Gemeenten met minder dan 5000 inwoners werden bestuurd door de kantonmunicipaliteit, terwijl een municipale agent, geassisteerd door een adjoint, zorg droeg voor de waarneming van de zaken ter plekke. Baarlo, Blerick en Bree vormden op deze wijze aparte communes, ieder met een eigen agent municipal.

Na de omverwerping van het Directoire in 1799 stelde Napoleon het driehoofdige Consulaat in en werd zelf eerste consul. Op basis van een nieuwe Constitutie kwam in het jaar 1800 een nieuwe bestuursorganisatie tot stand (Wet van 28 pluviöse an VIII). Gemeenten met minder dan 5000 inwoners kregen weer een eigen bestuur.

Het bestuur van iedere gemeente (mairie) bestond uit een mairie (burgemeester), een of meer adjoints en een conseil municipal (gemeenteraad). Kleinere communes voegde men dikwijls samen tot één mairie. Zo kwam de Gemeente-Bree tot stand: de communes Baarlo, Blerick en Bree werden samengesmolten tot de Mairie de Brée. Deze maakte deel uit van het kanton Horst, arrondissement Kleef, departement van de Roer.

Wanneer ontstond de Mairie de Bree? Via een aantal omwegen is het mogelijk dit bij benadering te reconstrueren. Op 26 mei 1800 (6 prairial an VIII) vond de afkondiging van de Wet van 28 pluviöse in het gebied langs de linker Rijnsoever plaats. Pas op 17 oktober (25 vendémiaire an IX) werden in het arrondissement Kleef de mairies opgericht in combinatie met de benoeming van de maires en de adjoints door de prefect. Aldus de literatuur. Vanaf het ontstaan van de Mairie de Bree ging men een ongedeelde burgerlijke stand bijhouden' Op 20 fructidor an VIII (7september 1800) verrichtte maire Vervoort een huwelijks-publikatie, maar op 30 fructidor (17 september) schreef municipaal agent G

Peeters van Blerick aldaar nog een huwelijksakte in Vervolgens dateert de eerste door maire Vervoort ingeschreven huwelijksakte van 2 vendémiaire an IX (24 september), waarna geen enkele akte meer door een municipaal agent werd afgehandeld. Nader onderzoek in het fragmentarische archiefje van het kanton Horst leverde enige circulaire's op die uitsluitel kunnen geven. Een circulaire van 3 september van de ex-president van het kanton is gericht aan de "*municipale agenten doende bij provisie de fonctien van maires binnen de respectieve Gemeentens van het selve Canton*". Aan dezelfde geadresseerden zijn ook nog circulaire's van 25 september en 1 oktober gericht. Een circulaire van 29 oktober is gericht aan de "*meijers der respectieve gemeentens van 't selve canton*" met de mededeling dat zij op 3 november zullen worden geïnstalleerd. Uit een brief daterend van 4 september van de ex-president van het kanton aan de sousprefect van het arrondissement blijkt dat er over de samenvoeging van communes klachten binnenkwamen, onder andere van vijf inwoners van Blerick. De ex-president stelde voor van Blerick een aparte mairie te maken met Peeters als maire. Uit de combinatie van deze gegevens valt af te leiden dat Vervoort mogelijk reeds op 7 september 1800 provisioneel maire was, maar nog, niet van Blerick. In ieder geval is zeker dat op 3 november zijn installatie plaats vond dit leidt tot de conclusie dat in ieder geval vanaf die datum de "Mairie de Bree" officieel bestond. Zo werd Bree als woonplaats van de maire Jean Vervoort de hoofdplaats van de gemeente. De samenvoeging betekende echter geenszins dat alles nu centraal vanuit Bree geregeld werd. Naast de activiteiten van de Mairie bleven de geërfden in de afzonderlijke communes gewoon verder functioneren. Het gemeentehuis was te Bree gevestigd, (zie bijlage 1) want in 1811 was sprake van "*la maison communale du chef-lieu de la mairie de Brée*". Te Bree werd ook de burgerlijke stand bijgehouden. In een brief van 25 januari 1811 aan de sousprefect deelt de maire mee dat het lokaal waarin de archieven van de mairie opgeborgen lagen aan hemzelf toebehoorde. Vanwege de slechte toestand waarin het gemeentehuis verkeerde durfde hij de archieven daar niet te bewaren. Voor het jaar 1812 is het precieze inwoneraantal van de gemeente bekend. Bree telde 1164, Baarlo 832 en Blerick 1138 inwoners hetgeen een totaal van 3134 inwoners in de mairie betekent. (zie bijlage 2) In hetzelfde jaar rezen ervoor het eerst ernstige problemen ten aanzien van de grens met Venlo. Volgens keizerlijk decreet van 6 februari werd huis de Staay, gelegen op Blericks grondgebied maar binnen de fortificaties van Fort St'- Michiel, bij Venlo gevoegd. Met deze bepaling was dit probleem niet echt opgelost want het vormde nog gedurende een viertal jaren een twistpunt. De val van Napoleon was in deze contreien vanaf het begin van het jaar 1814 merkbaar, Pruisische troepen vielen binnen en dwongen de Fransen zich uit het Departement van de Roer terug te trekken. In Blerick moest men rond de jaarwisseling 1813/1814 op last van de militaire autoriteiten 25 huizen slopen om de troepen doorgang te verlenen. Pruisen kreeg het gebied

tussen Maas en Rijn in handen, maar droeg de op de westelijke Maasoever gelegen gedeelten van de departementen van de Nedermaas en de Ourthe over aan het Gouvernement-Generaal van België. Het hele gebied ten oosten van de Maas bleef Pruisisch en tevens gold dit voor het op de westelijke Maasoever gelegen gedeelte van het departement van de Roer, namelijk het kanton Horst. Pas op 12 mei 1815 vond overeenkomstig de op het Wener Congres vast te stellen grens tussen Pruisen en Nederland, de overdracht van het kanton Horst aan koning Willem I plaats, De Gemeente Bree werd Nederlands.

Eenheid of splitsing?

In 1815 werd maire Vervoort ziek en stierf. Zijn opvolger was Willem (G.J.A.) Baron d' Olne die de gemeentelijke administratie van Bree naar zijn woonplaats Baarlo verplaatste en gedurende de eerste helft van de negentiende eeuw een dominante rol in de Maasbree gemeentepolitiek zou spelen. Petrus Johannes Cremers, van 1850 tot 1869 pastoor in Baarlo, beschreef hem in zijn kroniek als: "*adelijk van inborst, aber niet rijkelijk begaafd met groot verstand en diepe kennis, zonder scherp doorzigt, te veel betrouwend op anderen, ook op secretarissen der gemeente, door wie hij meermalen in het naauw is gesteld; doch een man van gezag, ja van zeer groot gezag, van oprechtheid en gerechtigheid...*",

Naast D' Olne werden twee adjoints benoemd. Op 21 juni 1816 vond de installatie van de 17 leden tellende Gemeenteraad plaats. Na de totstandkoming van het Reglement voor het Bestuur ten Plattelande in 1818 werd dit aantal teruggebracht tot zeven à acht. Mogelijk in samenhang met dit reglement veranderde men de naam Bree in Maasbree ter onderscheid van het nu in België gelegen Bree. In een uitgaande brief van 6 oktober is nog sprake van Bree, terwijl men het op 16 oktober over Maasbree heeft.

Hierboven werd reeds vermeld dat een aantal inwoners van Blerick in 1800 bezwaar had tegen de opname van Blerick in de Mairie Bree. In 1817 speelde een dergelijke kwestie opnieuw en zeker niet voor het laatst. Adjoint H. Houba en een aantal raadsleden, allen woonachtig te Blerick, richtten op 1 augustus een uitvoerig rekest aan Gedeputeerde Staten waarin zij voor zelfbestuur pleitten. Immers tijdens het Ancien Régime en ook in de Franse tijd was Blerick zelfstandig geweest. Verder was het vermogensbeheer van de drie afdelingen van de mairie nog steeds gescheiden, ofschoon slechts één ontvanger voor het financiële beheer van de gemeente verantwoordelijk was. Het voortdurende op-en-neer-gereis naar het bureau van de maire te Bree werd door de inwoners als zeer tijdrovend ervaren. "*Quels vagues motifs pour demander une séparation*", verzuchtte D' Olne, die zich middels een schrijven van 19 augustus aan de gouverneur krachtig tegen deze plannen verzette en Houba en diens medestanders in een kwaad daglicht trachtte te stellen. Houba zou slechts één doel voor ogen hebben, namelijk zelf burgemeester worden. "*Je le laisse à la sagesse de votre Excellence , à décider, si cette commune se peut flatter d'être plus heureux en dépendant d' elle-même et en se voyant gouverné par des indigènes qui ne cherchent que*

leur intérêt particulier" besluit hij zijn brief. Op 6 november besloot de gouverneur, na herhaalde moeilijkheden, Houba uit zijn functie te ontslaan. De afsplitsing van Blerick vond geen doorgang. Gedurende de eerste periode van het burgemeesterschap van D'Olne wisselde de plek van het raadhuis een aantal malen van plaats. Volgens een in het huisarchief Scheres aangetroffen tekening zou men de zetel van de gemeente op 5 november 1815 hebben overgeplaatst van Bree naar Kasteel De Berckt te Baarlo, het woonhuis van de pas benoemde burgemeester D' Olne. Dit komt overeen met een mededeling die D' Olne's opvolger Carleij hierover in 1832 deed. Eveneens staat vast dat in 1819 het in verval geraakte raadhuis van Bree tot schoolmeesters woning werd bestemd. Volgens dezelfde aantekening uit het Archief Scheres zetelde de gemeentelijke administratie vervolgens vanaf 5 maart 1821 anderhalf jaar lang te Blerick en dit is opnieuw een mededeling van Carleij – in het huis van Mathijs Hermans. Op 25 oktober 1822 nam de raad het besluit tot verplaatsing van de secretarie naar Baarlo en nog in diezelfde maand vond de verhuizing plaats. Volgens dezelfde bronnen nam men hier aanvankelijk intrek in het huis van Mathijs Hoefnagels. Op 15 september 1825 schreef de burgemeester aan de districts-commissaris dat het raadhuis te Baarlo in vervallen toestand verkeerde. Daarom werden de oude schepenbankakten van Blerick provisioneel in gesloten kisten in het voormalige raadhuis van Blerick bewaard totdat het raadhuis van Baarlo, in samenhang met de vergroting van de school, hersteld was. Het ging om een gebouw waar - evenals in Blerick het geval was geweest - beneden het schoollokaal en in twee kamers op de bovenverdieping het raadhuis gevestigd was. Tevens diende het als gevangenis, wachthuis voor de nachtwacht en brandspuithuis. Op 22 mei 1827 keurden GS de aanbesteding goed en ontwierpen zij een financieringsplan om het tekort te kunnen dekken. Eindelijk kon de gemeente weer beschikken over een nieuw raadhuis dat, inclusief een uitbreiding in 1837 alsmede onderbrekingen in 1831-1835 en vanaf 1867, tot circa 1880 dienst zou doen. De school met het voormalige raadhuis te Blerick had reeds in 1827 het veld moeten ruimen voor de nieuwe weg Maastricht - Venlo. Het jaar 1830 vormde het begin van een geheel nieuwe situatie. De Belgische Opstand brak los en de revolutionairen riepen, nadat zij in september een voorlopig bewind hadden ingesteld, op 4 oktober de onafhankelijkheid van België uit. In november namen de Belgen Venlo in. De weigering van Willem I om de 24 Artikelen te aanvaarden leidde er uiteindelijk toe dat het leeuwendeel van de Provincie Limburg negenjaar lang onder Belgisch bestuur bleef. Het staat vast dat Maasbree tussen 16 en 27 oktober Belgisch werd. Op 18 november was D' Olne nog burgemeester, precies een maand later was er sprake van een nieuwe burgemeester, een assessor en zes raadsleden. Kort tevoren hadden verkiezingen plaatsgevonden waarbij het verlangen van de inwoners van de drie dorpen naar afzonderlijke gemeenten, zich wederom krachtig had doen voelen.

Wedijver, met name tussen Baarlo en Blerick, leidde er in 1832 toe dat de nieuwe, uit Blerick afkomstige burgemeester J.M. Carleij en een aantal medestanders opnieuw de wens tot splitsing uitspraken, indien aan hun wensen niet tegemoet gekomen werd. *"Ja, met regt! eene scheiding, even zoo billijk en noodzakelijk als de wettige scheiding, dewelke tusschen Belgien & Holland gevraagd en gegeven is geworden."* Reeds tegen het einde van het jaar 1830 was de raadhuisproblematiek opnieuw een belangrijke rol gaan spelen. Op 12 december signaleerde ex-burgemeester D' Olne in een brief aan de gedelegeerde commissaris van het provisioneel gouvernement van België in het arrondissement Roermond dat zijn opvolger Carleij het plan had opgevat om een week later de gemeentesecretarie en het archief van het raadhuis te Baarlo naar Blerick te verplaatsen. Dit zou Carleij duur komen te staan. Gedurende de maanden januari en februari 1831 verbood de gedelegeerde commissaris, mede op verzoek van de gouverneur, de verhuizing meerdere malen. Carleij motiveerde zijn plannen door te wijzen op zijn drukke werkzaamheden vanwege de inkwartiering. Het was voor hem ondoenlijk om daarbij nog dagelijks een uur naar Baarlo te lopen om de werkzaamheden van het secretariaat te controleren. Carleij dreef zijn zin door. Op 2 april schreef hij aan de arrondissementscommissaris dat hij de burgerlijke stand, de Wet op de Burgerlijke Stand; het Reglement van Bestuur ten Plattelande en het gemeentezegel naar Blerick had laten overbrengen. Deze zaken bevonden zich nu ten huize van L. Spée in de raadkamer van de gemeente. Op deze plaats, enige tijd later door de arrondissements commissaris omschreven als "een cabaret" (herberg, kroeg), moest secretaris Vervoort voortaan de akten opmaken. Dit gaf aanleiding tot strubbelingen. Leden van de burgerwacht weigerden te Blerick de eed af te leggen en de ter plaatse gehouden verkiezing van een nieuwe wethouder moest ongeldig worden verklaard. Op 8 juni 1832 nam de gouverneur het besluit Carleij voorlopig voor zes weken te schorsen totdat de archieven naar Baarlo waren teruggebracht en daar in het vervolg ook de verkiezingen werden gehouden. De schorsing van de halsstarrige burgemeester zou uiteindelijk van kracht blijven tot het jaar 1835 toen de zaak weer in het reine kwam. De registers van de burgerlijke stand werden weer in het raadhuis (te Baarlo) gedeponneerd en de secretaris schreef daar dagelijks de akten in. In april 1839 werd het Tractaat van Londen geratificeerd en was de Belgische periode voorbij. Het oostelijke gedeelte van de provincie – vanaf augustus hertogdom - Limburg (het huidige Nederlands Limburg) werd bij het Koninkrijk der Nederlanden gevoegd en op 22 juni door Willem I in bezit genomen. Op 5 september aanvaardde de Duitse Bondsvergadering te Frankfurt de toetreding van het Limburgse gebied tot de Duitse Bond. Dit lidmaatschap zou tot 1867 duren en gold overigens niet voor de vestingsteden Maastricht en Venlo en hun strategische kring. Een gedeelte van de strategische kring van de laatste stad vormde een enclave op Maasbrees (Blericks) gebied. Op 6 januari 1840 legden de nieuwe, tijdens deze

overgangperiode door de koning benoemde raadsleden hun eed van trouw aan de Koning der Nederlanden af. Baron D' Olné werd voor de tweede maal burgemeester. In deze periode vielen in toenemende mate separatistische geluiden te beluisteren. Bekend is de tot 1863 in kasteel de Berckt te Baarlo woonachtige Baron Van Scherpenzeel Heusch die in de jaren 1848-1849 lid was van het Frankfurter Parlement.

Op basis van Thorbecke's liberale grondwets herziening van 1848 kwam op 29 juni 1851 een nieuwe Gemeentewet (Staatsblad 85) tot stand, waarin decentralisatie van het bestuur de kerngedachte vormde. Regeling en bestuur van de gemeente werd voortaan overgelaten aan de gemeenteraad, waarvan de leden door de ingezetenen volgens census kiesrecht werden gekozen.

Het dagelijks bestuur en de uitvoering van wetten van hogere orde vormden de taak van het College van Burgemeester en Wethouders. In 1851 waren er te Maasbree op een (wettige) bevolking van 4131 zielen 41 kiezers voor Staten Generaal alsmede Provinciale Staten en 96 voor de Raad. De Raad bestond uit elf leden (vijf voor Baarlo, vier voor Blerick en twee voor Bree) en naast de burgemeester maakten twee wethouders deel uit van het College van B en W. Tot 1919 was de verdeling binnen het college zodanig dat ieder dorp vertegenwoordigd werd: kwam de burgemeester bijvoorbeeld uit Baarlo dan kwamen de wethouders uit Blerick en Maasbree. Feitelijk was dit reeds vanaf het ontstaan van de mairie in 1800 het geval. Overigens bestond de rest van het gemeente personeel in 1851 uit een secretaris, een ontvanger, drie veldwachters en een sergeant, drie onderwijzers, drie vroedvrouwen, drie kantonniers en drie nachtwakers. Uiteraard werd het getal "drie" bepaald door de samenstelling van de gemeente uit drie dorpen. Het jaar daarop kwamen daar nog een secretariebode, drie brandspuitmeesters en twee armengeneesheren bij. De geneesheer voor Blerick kwam uit Venlo, die voor de beide andere dorpen uit Helden.

In deze periode ontwikkelde zich in de gemeente een partijstrijd die kon gediend tegen de achtergrond van het opkomende liberalisme en de Duitse Bondskwestie in 1848. Twee partijen, door de Baarlose pastoor Cremers in zijn kroniek het "Oude Licht" en het "Nieuwe Licht" genoemd, kwamen tegenover elkaar te staan: *"Wat Baarlo zeer kritisch maakt, zijn de alhier bestaande partijen. Afgunst, hoogmoed, trotschheid, onnaauwkeurigheid, ongerechtigheid in administratie, burgerlijke, kerkelijke en der armen, partijdigheid in het bestuur . . . , zijn er de aanleidende oorzaken van geweest."*

De tegenstellingen liepen globaal genomen langs de volgende lijnen: conservatief versus liberaal; adel versus overige gegoede inwoners; Baarlo versus Blerick; families D' Olné, D' Erp, Hoefnagels, Houba, Vaessen, De Pollart c.s. versus families Clercx, Grubben, Verhaegh, De Bossart c.s. De onderwijzer Jan Frans Gommans, burgemeester van 1852 tot 1863, was aanhanger van het Nieuwe Licht. Pastoor Cremers noemde hem opgewonden, geen man van gezag en instrument van partijgenoot Herman Verhaegh, *"die eigenlijk door den Burgemeester*

regeert". Ook de *"sluwe, den ganschen raad der gemeente bijna geheel bedonderende"* secretaris Grubben behoorde tot deze groep; Johannes Grubben was gemeentesecretaris van 1852 tot 1862 en evenals de burgemeester oorspronkelijk onderwijzer van beroep. Bij gebruik van het relaas van de pastoor als bron past behoedzaamheid. Cremers uitgangspunt de Baarlose situatie. Tevens moet terdege met subjectiviteit rekening worden gehouden. De pastoor wenste volgens eigen zeggen geen keuze te maken tussen beide partijen. Geen van beide was volgens hem gematigd, beide achtte hij overdreven. Wilde Baarlo *"door eendragt gelukkig worden"* dan diende vorming van een derde partij plaats te vinden. *"van meer gematigen en tot geene kleur behoorende mannen"*, maar dan moest Baarlo eerst gescheiden zijn. Toch was hij niet echt onpartijdig: *"voor het uiterlijke scheen ik mij soms bij het oude licht aan te sluiten wat ik noodzakelijk achtte, om terwijl het nieuwe licht mijne daden handelingen gedurig gispte en scherp critiseerde, hier of daar voorstanders te hebben, wat dan ook gebeurde."*

Inderdaad werden zijn vijandige gevoelens ten opzichte van het Nieuwe Licht in de loop der tijd door een aantal conflicten met het gemeentebestuur versterkt. Dikwijls was splitsing van de gemeente of verplaatsing van het gemeentehuis inzet van de partijstrijd. In 1852 ondernamen de ingezetenen van Blerick een nieuwe poging hun dorp af te splitsen en tot aparte gemeente te verheffen (artikelen 128-133 van de Gemeentewet van 1851). Het College van B en W onder leiding van burgemeester Gommans was ook geporteerd voor splitsing op den duur, maar achtte de actie van de Blerickenaren voorbarig. Gedeputeerde Staten ontraadden de Minister tot splitsing over te gaan, onder andere vanwege klachten naar aanleiding van de verkiezingen over de afgetreden burgemeester D' Olné en niet in de laatste plaats vanwege de slechte toestand van de gemeentefinanciën en de moeilijkheden met gemeentevontvanger Vaessen over een schuld van bijna 2500 gulden. Volgens pastoor Cremers verscheen in deze periode gedurende een vier- of vijftal jaren een anoniem blaadje. "Brilleman", secretaris J. Grubben, bleek de uitgever te zijn *"ten doel hebbende, zoo als men voorgaf, de burgerlijke separatie der gemeentens te bewerkstelligen, doch voornamelijk, zoo het bleek, om oneenigheden bij verschillende klassen en onder de familien te veroorzaken, en door hatelijkheden, door oude koeyen uit de gracht op te halen, zich bij de verkiezing van de keus der hunnen te verzekeren"*. Aldus Pastoor Cremers. Is Op 30 juni 1855, nadat de Minister in de Tweede Kamer een gunstige verklaring ten aanzien van het splitsen van gemeenten had afgelegd en na ontvangst van verzoekschriften van de inwoners van Blerick en Bree, diende de Gemeenteraad opnieuw een verzoek tot splitsing bij Gedeputeerde Staten in. Een van de beweegredenen van de inwoners karakteriseert de gang van zaken. *"Overwegende, dat de najver tusschen de kiezers der drie dorpen, welke soms zeer uiteenloopende, ja zelfs tegen elkander aandruisschende belangen hebben, het vroeg of laat zoo ver kan drijven, dat het eene of andere dorp geheel en al van het*

Bestuur uitgesloten wordt, waardoor dat deel der Gemeente in eenen niet benijdenswaardigen toestand zou gebragt worden."

Gedeputeerde Staten verklaarden de aanvraag tot splitsing bij de regering te zullen ondersteunen en een ontwerp omtrent de wijze en voorwaarden werd in gereedheid gebracht. Het voorstel was de splitsing in drieën te laten geschieden volgens de kadastrale secties, waarvan de grenzen samenvielen met die van de oude kerspelen. Intussen vond in de vergaderingen van College en Raad heftige discussie plaats over de vraag wat er bij de splitsing met de archieven moest gebeuren. Uiteindelijk besloot men dat stukken met betrekking tot één van de nieuwe gemeenten aan de betreffende gemeente toe moesten komen. Onsplitsbare stukken zouden bij de Gemeente Baarlo bewaard blijven. Vervolgens gebeurde gedurende twee jaar niets totdat de zaak in 1858 opnieuw werd opgerakeld. Na een kwestie met de Gemeente Opsterland (Friesland) was de Minister niet meer zo geporteerd voor dergelijke splitsingen, maar vroeg toch nog eens nadere inlichtingen over Maasbree. Op 8 april richtten de inwoners een petitie aan de gouverneur waarin zij zijn steun vroegen; aangezien naar hun mening door die splitsing niet alleen de eensgezindheid zou worden bevorderd, *"maar tevens zal daardoor de in deze gemeente geschokte orde en rust hersteld worden en den thans zoo hevig bestaanden partijgeest verdwijnen"*. Maasbree was echter niet de enige Limburgse gemeente waar een dergelijke kwestie speelde en gouverneur Van der Does de Willebois (1856-1874) was nu eenmaal geen voorstander van dergelijke splitsingen. In zijn verslag aan de minister van Binnenlandse Zaken over het bestuur van de provincie in het jaar 1857 had hij te kennen gegeven: *"Als een moeilijk te overkomen hinderpaal voor eene voldoende ontwikkeling der besturen van de gemeenten in het Hertogdom, beschouw ik in het algemeen het groot getal daar bestaande gemeenten. ... De slotsom van deze opmerkingen mag, dunkt mij, zijn, dat in het Hertogdom, buiten dringende noodzakelijkheid, geene gemeenten gesplitst moeten worden, en dat men veel eer, in de toekomst, aan combinaties mag denken, wanneer de tijd de vooralsnog daartegen bestaande gezindheid zou opruimen."* In zijn verslagen van de volgende jaren uitte hij zich op overeenkomstige wijze. Hij constateerde dat een deel van de moeilijkheden in de diverse gemeenten, waarbij tussenkomst van het gewestelijk bestuur noodzakelijk was, voortkwam uit belangenstrijd tussen de verschillende dorpen die samen een gemeente vormden. Gemeenteraden en inwoners van kleine gemeenten voelden over het algemeen niets voor vereniging met andere gemeenten. Hierdoor zag De Willebois zich in zijn streven ernstig gehinderd mede omdat hij de rust in deze gemeenten niet wilde verstoren. Het bevorderen van een splitsing achtte hij echter zeer ongewenst en overeenkomstig deze overwegingen berichtte hij dan ook in zijn verslag over het jaar 1858: *"Aan de wenschen en adressen, strekkende tot splitsing in afzonderlijke gemeenten der drie dorpen welke de gemeente Maasbree uitmaken, welke splitsing ik voor Limburg een verderfelijik antecedent zou*

hebben geacht, heeft, vertrouw ik, mijne rondreis een einde gemaakt". Op 25 mei verklaarde de Minister de splitsing niet wenselijk te achten: dorpen met een zo geringe bevolking moesten gezamenlijk één gemeente uitmaken om door vereniging van krachten beter in de kosten van de gemeentelijke huishouding en nuttige gemeentewerken te kunnen voorzien. Ook een nieuw verzoek aan de Minister zou uiteindelijk niet tot het gewenste resultaat leiden. Wel werd, evenals in een aantal andere Limburgse gemeenten het geval was, per 1 januari 1863 de reeds bestaande splitsing van de financiën van de drie afdelingen van de gemeente officieel vastgesteld. Pas in 1937 zou deze worden opgeheven.

In de jaren 1867-1868, in de regeringsperiode van het conservatieve ministerie Van Zuylen Heemskerk, bereikte de partijstrijd in de gemeente een climax. De nieuwe burgemeester vormde de inzet. De nog jonge, liberale burgemeester Jean Clercx, die voor een periode van zes jaar benoemd was, trad af omdat de functie van burgemeester niet verenigbaar was met het notarisambt dat hij in Blerick wilde gaan bekleden. J.F.H. de Pollart, die afkomstig was uit conservatieve kringen (het Oude Licht), volgde hem op. Volgens een ingezonden brief in het Venloosch Weekblad van 29 juni 1867 vonden ter gelegenheid van zijn intocht in de gemeente vier dagen eerder uitbundige festiviteiten plaats en toonde de bevolking zich uitermate enthousiast. Gezien de ernstige problemen, die rond zijn benoeming zouden rijzen, verdient het waarheidsgehalte van deze brief met recht enige twijfel. Zelfs is het niet uitgesloten dat deze anonieme brief van De Pollart zelf afkomstig was, temeer omdat ruim een jaar later in een wel door hem ondertekende brief in dezelfde krant eveneens sprake was van *"vurige geestdrift"*. Het is veelzeggend, dat in beide brieven sprake is van een neptelegram, waarmee De Pollart aan het einde van de heugelijke dag voor de gek werd gehouden: een teken aan de wand. Niet iedereen was immers even gelukkig met de keuze van De Pollart. Het liberale Roermondse blad De Volksvriend schreef op 21 september dat de regering voor een burgemeester moest zorgen *"die de man der gemeente - niet de man van zekere partij - die een burgervader - niet een stiefvader is"*. Het Venloosch Weekblad schaarde zich echter aan de zijde van de burgemeester. In de editie van 28 september 1867 diende de conservatieve hoofdredacteur Leopold Haffmans De Volksvriend van repliek: *"- En wie was dan de man der gemeente? Zeg het ons Volksvriend! wie was de man?"* - Er waren er vier, buiten den heer de Pollart, en sommigen dezer vier hebben zich onderling op 't vinnigste bestreden. Ziedaar de oorzaak - veronderstellen wij; want wij hebben *"de zogenaamde officieele helaas! dikwerf eenzijdige rapporten"* waarop volgens den Volksvriend, de benoeming is gevolgd, niet gezien - ziedaar de oorzaak waarom iemand buiten den raad benoemd is. *"Als er twee vechten om een been, dan loopt een derde ermee heen"* Voor ons, indien het ons vergund ware, aan de raadsleden der gemeente Maasbree eenen wel gemeenden raad te geven, het zoude deze zijn: *"Beproeft zonder animositeit, of gij met den Burgemeester in uwen*

geest regeeren kunt. Gaat zulks niet, dan - maar het zal wel gaan, als ieder maar oprecht wil." Spoedig werd duidelijk dat het niet ging. In zijn verslag over het jaar 1867 schreef gouverneur Van der Does de Willebois: *"De expeditie van zaken en de administratie in de gemeenten, voor welke in 1867 nieuwe Burgemeesters opgetreden zijn, gaven tot hieraan geene aanleiding tot bijzondere opmerkingen; - alleen de Burgemeester van Maasbree ondervindt nog immer van de zijde der meerderheid van den Gemeenteraad, maar vooral van den kant van den secretaris, veeleer tegen- dan mede- werking ..."* Hij spreekt van een *"toestand, door welken de geregelde afdoening van zaken in deze aanzienlijke plattelandsgemeente zeer bemoeijelijkt wordt"*. Inderdaad raakte De Pollart in conflict met de raad die een tegen hem gerichte motie van wantrouwen aannam, met de beide wethouders die bij collegevergaderingen niet kwamen opdagen en weigerden zijn salaris te laten uitbetalen en niet in de laatste plaats met secretaris Grubben die hem geen of niet de juiste stukken ter inzage gaf en hem in alles tegenwerkte. Eigenlijk had de burgemeester ondanks het feit dat ook hij zich regelmatig weigerachtig opstelde, zoals bij het tekenen van stukken; hieraan weinig schuld: hij was slachtoffer van de partijstrijd en had in de personen van Clercx, het brein in de hele kwestie, en secretaris Christiaan Grubben, die met de steun van de meerderheid van de Raad zelf burgemeester had willen worden, twee krachtige vijanden tegenover zich staan. In deze periode ook besloot de Raad tegen de zin van de burgemeester dat de gemeentesecretarie niet voortdurend in één plaats (Baarlo) gevestigd mocht blijven, maar om de vijf jaar met alle gevolgen van dien naar een ander dorp moest verhuizen: een ware ramp voor de archieven! Tijdens de besloten vergadering van 27 augustus 1867 besprak de Raad een door de raadsleden Goofers, Gerards en Coopmans ingediend voorstel dat op het volgende neer kwam: 1. De secretarie diende voor de eerstkomende vijf jaar naar het nieuwe raadhuis in Blerick te worden verplaatst, de volgende vijf jaar naar het nog te bouwen raadhuis in Maasbree en daarna weer voor vijf jaar naar het oude raadhuis te Baarlo. 2. Een commissie bestaande uit drie raadsleden moest de archieven binnen drie dagen naar Blerick overbrengen. 3. Het raadhuis te Baarlo was tijdens de afwezigheid van de secretarie niet meer voor de openbare dienst bestemd. De Pollart stelde zich niet onverstandig op. *"Het rondvoeren der archieven om de vijf jaren naar elk dorp kan niet goedgekeurd worden"* was zijn mening. Hij achtte het voorstel in strijd met de wet en met het algemeen belang: *"Blijkens de ... gemaakte bepalingen zou het bedoelde archief alle vijf jaren verplaatst moeten worden, en alzo in een halve eeuw tien malen door de gemeente moeten rondwandelen."* De Volksvriend vond het moeilijk te begrijpen waarom archieven zoals van de Gemeente Maasbree, die - behalve de registers van de burgerlijke stand, de Staats- en Provinciale bladen, de notulenregisters en enige andere stukken - weinig gewichtige documenten bevatten, op deze wijze niet zorgvuldig te bewaren waren: *"Het komt ons evenwel voor dat de bewaring' daardoor duurzamer wordt, nademaal de archieven*

dan van de papierwormen en andere insecten kunnen ontdaan worden". Ondanks of - en dit is waarschijnlijker - juist dankzij de opstelling van de burgemeester werd het voorstel met zes tegen twee stemmen (van twee raadsleden uit Baarlo) aangenomen. Groepen ingezetenen van Baarlo en Maasbree protesteerden. Op 30 augustus kwamen drie raadsleden en de secretaris het archief ophalen om het naar Blerick te brengen. Onder gejuich van het toegestroomde publiek bood De Pollart tegenstand. De Volksvriend schreef: *"... de heer de Pollart, zich plaatsende in een toestand van vóór een paar eeuwen, kwam, bijgestaan door een dertigtal knechten en huurlingen, de wegvoering met geweld beletten!! De commissie is onder protest huiswaarts gekeerd, daar zij te verstandig was om geweld met geweld te keeren."* De burgemeester diende vervolgens bij GS en de gouverneur zijn beklag in, hetgeen leidde tot de voorlopige schorsing van het omstrede raadsbesluit bij Koninklijk Besluit van 22 september (nr. 101). De Raad zag zich op 1 oktober genoodzaakt het besluit in te trekken terwijl de raadsleden Goofers, Clercx en Coopmans met het volgende nieuwe voorstel kwamen: 1. De secretarie werd in het nieuwe raadhuis te Blerick gevestigd. 2. Het raadhuis te Baarlo werd niet meer voor de openbare dienst bestemd verklaard. De burgemeester weigerde dit te bespreken en verliet, zoals in de inleiding van dit artikel bleek, onder bravogeroep van het aanwezige publiek de zaal. Vervolgens werd het voorstel met slechts één tegenstem aangenomen. Naar aanleiding van deze rel stond diezelfde week nog in De Volks- vriend in een ingezonden brief (afkomstig van Clercx?): *"Ik moet er nog bijvoegen, dat de gemoederen van het geringe volk, alsmede het aan drank verslaafde gedeelte der ingezetenen, dermate in opgewonden toestand uit voorzigtigheid, gewapend met revolvers ter vergadering komen, en geen wonder, de politie is in handen van iemand, door wiens optreding de spanning der partijen ontstaan is."* Overdrijving of realiteit? Ook het Venloosch Weekblad nam een tweetal ingezonden brieven op. De eerste was afkomstig van *"Eenige toeschouwers"* die op de hand van de Pollart waren, de tweede van een anoniem raadslid -(alweer Clercx?) dat de handelwijze van de Raad verdedigde. Na deze tweede brief kapte de redactie de polemiek af in de volgende, de hopeloze toestand op treffende wijze typerende bewoordingen: *"Wij hopen nu verder van ingezonden stukken betrekkelijk de Maasbreesche quaestie schoond te blijven. Beide partijen hebben nu het woord gehad en - het helpt toch niet. Integendeel."* Intussen weigerde De Pollart aan de raadsbesluiten van 1 oktober uitvoering te geven totdat Gedeputeerde Staten hem op de vingers tikten. Op 27 december besloten B en W om de volgende dag alle registers van de burgerlijke stand en op 7 januari 1868 de rest van het archief op een kar te laden en deze onder begeleiding van een veldwachter van Baarlo naar Blerick over te brengen. Dit gold overigens niet voor het oud archief waarmee de schepenbankarchieven bedoeld zijn. Na enige vertragingstactiek van de zijde van de burgemeester werd bepaald dat de overbrenging hiervan op 7 september in aanwezigheid van de

secretaris en de veldwachter moest plaatsvinden. Op 16 juli 1868 schreven de beide wethouders een brief aan Gedeputeerde Staten waarin zij de burgemeester van afhankelijkheid en partijdigheid beschuldigden en zijn slechte functioneren aan de kaak stelden. Ongeveer een maand later op 21 augustus, stelde de Raad een ontwerpadres aan de Minister op waarin om het ontslag van De Pollart werd gevraagd. Op woensdag 9 september kwam de liberale minister Fock (ministerie Van Bosse - Fock) in gezelschap van Van der Does de Willebois naar Blerick om zich persoonlijk van de toestand op de hoogte stellen. Zijn komst moet tegen de achtergrond van de op handen zijnde Tweede Kamerverkiezingen worden gezien waarvoor zijn politieke medestander Clercx zich kandidaat had gesteld. Volgens het Venloosch Weekblad ontving de minister de raadsleden, de burgemeester, de wethouders en enige andere notabelen ieder afzonderlijk in audiëntie. De mededeling dat de minister zelfs een raadsvergadering voorzat rectificeerde de krant later. Fock zou De Pollart aangeraden hebben zijn ontslag te nemen, welke raad deze niet wenste op te volgen. De minister zou dan ook onverrichter zake huiswaarts zijn gekeerd *"na alvorens bij den heer Notaris Clercx eenige ververschingen genoten te hebben"*. De aanhangers van De Pollart richtten op hun beurt een rekest aan de Koning en de burgemeester deed na zijn ontslag hetzelfde aan de Tweede Kamer. Zo kreeg deze zaak nog een staartje in de landelijke politiek. Uiteindelijk werd bij Koninklijk Besluit van 21 september 1868 (nr. 3) aan De Pollart eervol ontslag verleend en wethouder Gerard Peeters als burgemeester benoemd. *"Schandaleuze afzetting van den Heer J.E de Pollart als Burgemeester en aanstelling van G. Peters, een nulliteit..."*, schreef pastoor Cremers in zijn kroniek. Rustiger tijden braken aan. De secretarie was nu zonder restricties te Blerick gevestigd, maar niet voor lange tijd zou dit dorp over het alleenrecht beschikken. Ten eerste werden per 1 januari 1872 te Baarlo en te Maasbree hulpsecretariëen gevestigd. Hier handelden een ambtenaar van de burgerlijke stand en een secretarieambtenaar zaken met betrekking tot burgerlijke stand, bevolking en kadaster af. Bij Koninklijk Besluit van 6 december 1894 (nr. 42) kreeg de Gemeente vergunning de geboorte- en overlijdensregisters per afdeling te splitsen. Huwelijken bleef men op de secretarie zelf voltrekken. Ten tweede trok de Raad op 17 december 1872 het bovengenoemde besluit van 1 oktober 1867 in en verklaarde dat van 27 augustus van datzelfde jaar opnieuw van kracht, waardoor de indertijd door De Pollart gehekelde vijfjaarlijkse verhuizing toch nog ingang vond. Maasbree was aan de beurt en per 1 januari 1873 verhuisde de secretarie daarheen. In het boven besproken raadsbesluit van 27 augustus 1867 werd, behalve van het oude raadhuis te Baarlo, melding gemaakt van nog twee gemeentehuizen: het nieuwgebouwde te Blerick en het nog te bouwen raadhuis in Maasbree. In april 1864 was aan de gemeente vergunning verleend om in Blerick, binnen de verboden kring van de vesting Venlo, een gebouw af te breken en op de vrijgekomen plek een onderwijzerswoning te bouwen. Vanaf 1867 was

men dit gebouw ook als raadhuis gaan gebruiken. Tot de bouw van een nieuw raadhuis in Maasbree had men op 28 december 1866 het besluit genomen. Het omstreden raadsbesluit van een half jaar later was blijkbaar niet uit de lucht komen vallen. Het gebouw was bestemd tot woonhuis van de onderwijzer en de vroedvrouw, terwijl boven *"de gemeentezaal"* kon worden ingericht. De bouwgrond had men verkregen door aankoop en afbraak van het huis Houba. In 1869 vond de aanbesteding plaats en pas in 1873 was het gebouw klaar, op tijd voor de verhuizing van de secretarie per 1 januari. Vanaf 1876 waren er plannen om het oude raadhuis in Baarlo te vervangen. In 1878 ontving men koninklijke goedkeuring voor onteigening van percelen aan de zuidwestzijde van de Markt en kreeg architect Kayser uit Venlo opdracht een nieuwe school met raadhuis te ontwerpen. In 1881 vond de aanbesteding plaats en in april 1882 was het gebouw zover gereed dat men er tot 1 januari 1883, raadsvergaderingen kon houden. De oude school annex raadhuis brak men af om een betere toegang tot de kerk te verkrijgen. Het nieuwe raadhuis zou in 1968 op zijn beurt het veld moeten ruimen.

Splitsing of afsplitsing?

"Nauw ein stök van deez gemeente wuurd aafgescheurd, Haet mennigen echten Bliericksche daoever stil getreurd. Mennigein had nog gedöch, det 't anders oet zoe valle, Toet det 't besloet inens oet de log kwaam gevalle. Wej zien nauw stads gewoare. Hoewaal wej in 'n dörpke zien gebaore".

Vanaf het einde van de eeuw, voor het eerst in de jaren 1894 en 1899, ging de splitsingsgedachte opnieuw een belangrijke rol spelen. Daarnaast kwam een geheel nieuwe ontwikkeling op gang. Gunstig gelegen bij de brug over de Maas, langs belangrijke verkeers- en spoorwegen, met een eigen station vanaf 1866 en een werkplaats van Staatsspoorwegen vanaf 1889, begon Blerick in bevolkingsaantal zeer sterk toe te nemen. Niet zo zeer qua karakter als wel in omvang en vorm begon het dorp stedelijke allures aan te nemen zodat het evenwicht tussen dit deel van de gemeente en de afdelingen Baarlo en Maasbree, die hun landelijke karakter behielden, in ernstige mate verstoord raakte. Het gemeentelijke apparaat zag zich in snel tempo, onvoldoende voorbereid, geconfronteerd met taken en knelpunten op het gebied van woningbouw, infrastructuur, nutsvoorzieningen, onderwijs, zorg voor gezondheid en hygiëne en handhaving van de orde en veiligheid. Hiervoor was het niet toegerust en er ontstond wildgroei. Ook speelde de getalsverhouding in de Gemeenteraad een belangrijke rol. Rond 1910 woonde de meerderheid van de inwoners van de gemeente in Blerick (ca. 5500 op een totaal van ca. 9000). Deze meerderheid vond echter geen weerspiegeling in het aantal Blerickse zetels (zes van de twaalf), hetgeen uiteraard wrevel wekte. Intussen begon de Gemeente Venlo met toenemende begeerte te lonken naar deze *"voorstad"* aan de overzijde van de Maas. Zo kwam het dat de expansieve ontwikkeling van Blerick voedingsbodem werd zowel voor de oude splitsings- als voor de nieuwe

annexatiegedachte. In 1909 ondernamen B en W van Venlo voor het eerst een poging om Blerick te annexeren aanleiding was de overeenkomst die op handen was tussen de Gemeente Venlo en het Rijk tot ruil van binnen de stad gelegen kazerneterreinen van het Tweede Regiment Huzaren, dat in 1913 naar een andere garnizoensplaats zou verhuizen, tegen gronden op de westelijke Maasoever. De laatste waren voor het Rijk van belang in verband met de bouw van een nieuwe kazerne voor het Tweede Regiment Infanterie en maakten deel uit van het grondgebied van de afdeling Blerick van de Gemeente Maasbree. Binnen dit gebied was niet alleen het spoorwegstation gelegen, maar ook de enclave waar zich ooit het Fort St. Michiel had bevonden. Venlose voorstanders van de annexatie benadrukten dat de voorzieningen op het gebied van politietoezicht, gezondheidszorg en hygiëne in Blerick niet toereikend waren voor de ontvangst van de kazerne en vroegen zich af of de Gemeente Maasbree in de toekomst in staat zou zijn deze op peil te brengen. Op 12 mei 1909 verstrekte de Raad van Venlo aan het College opdracht het nodige te verrichten om de vereniging van Blerick met Venlo te bevorderen. Het betrof de kadastrale secties A en B van de gemeente Maasbree en de vereniging moest oorspronkelijk ingaan op 1 januari 1911. Bij brief van 2 november aan GS liet het College van B en W van Maasbree weten de plannen van Venlo af te keuren. Alleen wethouder A. van de Loo was voorstander. Op 31 januari 1910 diende hetzelfde college op uitnodiging van GS eigen voorwaarden voor de vereniging in, maar polste tegelijkertijd GS met betrekking tot een eventuele splitsing van de gemeente in drieën. Ten aanzien van deze laatste kwestie antwoordden GS op 11 februari dat zij hangende de briefwisseling over een even- eventuele vereniging met Venlo- de tijd nog niet rijp achtte om een onderzoek in te stellen naar de noodzaak van een splitsing. Op verzoek van de R.K. Landbouwbond, afdeling Blerick, drong ook de Raad op 25 februari bij GS op splitsing aan, los van een eventuele vereniging van Blerick met Venlo. Het bestuur van de Landbouwbond had er niet aan getwijfeld dat ook de mede- gemeenteambtenaren van Maasbree en Baarlo de voorkeur gaven aan "eene vriendschappelijke scheiding boven eene gewelddadige scheuring". Enige dagen eerder erds hadden GS petities van inwoners van Blerick met een zelfde strekking ontvangen: tegen annexatie, vóór splitsing. De minister van Binnenlandse Zaken was voorstander van het eerste maar wenste de in sectie B gelegen gehuchten Hout-Blerick en Boekend, die ook tot de parochie Blerick behoorden, bij de afdelingen Baarlo en Maasbree te voegen. Zo zouden enkel de kom van Blerick en Fort St. Michiel voor vereniging met Venlo in aanmerking komen. Beide Gemeenten, Venlo en Maasbree, uitten hun bezwaren tegen een dergelijke regeling. Doorslaggevend voor GS was de opvatting van B en W van Maasbree dat het niet billijk zou zijn om de afdelingen Baarlo en Maasbree juist met het zwakke gedeelte van de afdeling Blerick op te zadelen. Op 27 januari 1911 kwamen GS met een ontwerp waarin zij opnieuw uitgingen van de secties A en B en 1 januari 1912 als

ingangsdatum hanteerden. Voornamelijk uit vrees voor aanzienlijke lastenverhogingen voor stad en burger sprak de Venlose Raad zich tegen de annexatie uit. Op 14 en 20 maart deden de Raad van Maasbree en de Commissie van Ingezetenen bedoeld in art. 131 van de Gemeentewet hetzelfde. Burgemeester F.J.J.M. van der Knaap van Maasbree had een beroep gedaan op de solidariteit van de Baarlose en de Maasbreesche raadsleden: *"De raadsleden van Maasbree en Baarlo dienen te overwegen, wat zij zouden doen, indien er voorstellen werden gedaan hunne dorpen te annexeren. Zoudt gij ook dan niet strijden voor het zelfstandig bestaan van uwe dorpen? Waar nu Blerick zoo vele jaren met Maasbree en Baarlo heeft samengewerkt en uwe afdelingen niet minder prijs stellen op eigen zelfstandigheid, is het niet meer dan plicht, dat de Raadsleden van Maasbree en Baarlo, den eed getrouw, met al hun vermogen zullen voorstaan en bevorderen, (nu het om het zelfstandig bestaan van Blerick te doen is), dat dit dorp niet worde prijsgegeven met een door die Raadsleden op los zand gebouwd argument "wij stemmen vóór annexatie om maar van Blerick af te zijn." Dringt dan in het over te leggen rapport van Raadsbeslissing aan Gedeputeerde Staten op splitsing aan. Dat is de oplossing, voor Blerick' s vrij en onafhankelijk bestaan."* In de publieke opinie had de vraag op wiens initiatief de annexatieplannen aanhangig waren gemaakt een niet onbelangrijke rol gespeeld. In het Maastrichtse blad de Limburger Koerier waren vanaf januari 1911 - naast verslagen van de Venlose raadsvergaderingen over de annexatie en ingezonden brieven - een aantal redactionele commentaren onder de titel *"Venlo's toekomst-zon"* verschenen waar ook deze kwestie werd besproken. Volgens het gemeentebestuur van Venlo was de Minister de initiatiefnemer. Het tweede kamerlid Victor de Stuers had de Gemeente Maasbree er echter van op de hoogte gesteld dat het burgemeester Van Rijn van Venlo was die de zaak aan het rollen had gebracht. Op 24 maart meldde de auteur van *"Venlo's Toekomstzon"* opgelucht: *"Gelukkig voor Venlo en Blerick, dat dit zaakje ten einde spoedt. Men wordt geneigd uit te roepen: 'Burgers en buitenliën, de wapenen neder! Wij zijn boven alles christenen en broeders in Christus!'"* De uitspraak van de gemeenteraden en de commissies van de beide gemeenten betekende voorlopig het einde van de annexatieplannen: op 6 september liet de Minister aan GS weten ervan af te zien vanwege de tegenstand van de gemeenteraden en de commissies van ingezetenen, zowel van Maasbree als van Venlo. Nu dit station gepasseerd was, kwam in 1912 en volgende jaren de splitsing van de gemeente, zoals deze bij raadsbesluit van 25 februari 1910 met algemene stemmen was vastgesteld, uitbreid aan de orde. De Minister informeerde bij GS naar de mogelijkheid van een eventuele splitsing tussen Blerick en de rest van de gemeente. GS gaven echter de voorkeur aan splitsing in drieën, aangezien de belangen van Baarlo en Maasbree toch te ver uiteen lagen en de vrede binnen de gemeente ernstig in gevaar zou komen. Op 20 december schreef de Minister aan GS dat hij bereid was zijn medewerking te verlenen aan de verheffing van elk

van de drie afdelingen tot een zelfstandige gemeente. GS vroegen om toezending van een ontwerp, aan welk verzoek het College van B en W prompt voldeed. De splitsing zou voltrokken worden langs de kadastrale grenzen en uiteindelijk op 1 januari 1915 haar beslag krijgen. De Raad en de Commissie brachten slechts kleine wijzigingen aan. Vervolgens gebeurde onder andere vanwege het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog een tijd- lang niets totdat in november 1915 een groep ingezetenen van Blerick middels een verzoekschrift aan de Koningin ditmaal niet tégen, maar vóór vereniging van Blerick met Venlo pleitte. De aanleiding werd gevormd door de plannen van de Gemeenteraad van Maasbree tot oprichting van een gasfabriek en aanleg van waterleiding. Wederom spraken de Gemeenteraden van Maasbree en Venlo en ook GS zich unaniem tegen annexatie uit. Op 5 januari 1918 liet de Minister aan GS weten dat hij zich vooralsnog genoodzaakt zag zich te onthouden van stappen ter bevordering van de vereniging van Blerick met Venlo, aangezien dit evenals in 1911 bij de raden bezwaar ontmoette. Maar ook het splitsingsplan moest voorlopig blijven rusten vanwege bezwaren van de Minister zelf. De Gemeente Maasbree richtte nog een verzoek aan de Koningin maar ook dit bracht de Minister er niet toe zijn eenmaal ingenomen standpunt te herzien. In de loop van het volgende jaar stelde de minister het annexatieplan nogmaals ter discussie. Het kwam wederom tot een wetsontwerp. In juli 1920 sprak de Raad, op een drietal leden na (een uit Blerick, een uit Baarlo en een uit Maasbree), zich tegen de op 1 januari 1921 ingaande annexatie uit. In de Commissie waren de vier Baarlose en drie Blerickse leden tegen annexatie en vóór splitsing. De Maasbreesse leden en een lid uit Blerick stemden vóór annexatie, ofschoon zij dit deden onder restrictie dat zij aan splitsing toch uiteindelijk de voorkeur gaven. Vervolgens werd tot de vooravond van de Tweede Wereldoorlog over deze kwestie niets meer vernomen.

Tot 1904 had men de raadhuisroulatie in stand gehouden en was men de archieven blijven "rondvoeren". Per 1 januari 1903 was Maasbree als vestigingsplaats van de secretarie aan de beurt, waar een maand later de eerste raadsvergadering kon plaatsvinden. Intussen hadden 160 inwoners van Blerick schriftelijk bezwaar tegen de overbrenging aangetekend. Naar aanleiding hiervan besloot de Raad de secretarie per 1 januari 1904 opnieuw naar Blerick te verplaatsen. Dit was immers noodzakelijk *"om een geregelde en nauwkeurige administratie te kunnen hebben en om aan de behoeften van de inwoners van het dorp Blerick, welk dorp ± 4500 zielen telt, beter te kunnen voldoen"*. Tevens besloot de raad op 21 december 1905 voortaan in Blerick te blijven vergaderen, maar maakte dit twee jaar later weer ongedaan. Vanaf 1 januari 1908 tot 1922 vergaderde men beurtelings in alle drie de dorpen, maar vanaf 1922 opnieuw uitsluitend te Blerick, waar sedert 1904 ook de secretarie gevestigd bleef. Aan de raadsleden uit Baarlo en Maasbree werd op kosten van de Gemeente een rijtuig ter beschikking gesteld. Het Blerickse raadhuis was echter op dit overvloedige gebruik niet berekend en werd langzamerhand veel

te klein. De raadszaal voldeed niet meer, voor de burgemeester en de secretaris waren er geen behoorlijke kamers en met de secretarie, waar in 1923 zes ambtenaren werkten, was het slecht gesteld. Het kantoor van de ontvanger en de opzichter was uitsluitend via de secretarie bereikbaar, hetgeen op zittagen tot gevolg had dat er een druk verkeer was op de smalle gang en de ambtenaren voortdurend bij hun werk werden gestoord. In de jaren 1923-1924 vond een ingrijpende verbouwing plaats. De beneden gelegen onderwijzerswoning werd bij het raadhuis getrokken en er kwam een nieuwe raadszaal.

De gemeenteraad in de jaren twintig van de vorige eeuw, geportretteerd voor het raadhuis in Blerick. Zittend resp. 4^e en 5^e van links: burgemeester Coenegracht en secretaris v.d. Loo (foto GA Venlo)

Intussen was de ambts periode van burgemeester Chr.H.H.G. (Gustaaf) Coenegracht aangebroken (1919-1938) Na de economische opleving, die volgde op de Eerste Wereldoorlog, vormde tijdens de crisis in de jaren dertig de werkloosheid een netelig probleem. Werkloosheids voorzieningen, distributie en werkverschaffing in combinatie met ontginningen en wegeaanleg vormden een aanslag op de gemeentelijke middelen en vergden grote inspanning van het gemeentelijke apparaat. Dit had inmiddels een behoorlijke uitbreiding ondergaan. Toen inmiddels in 1931 het totale aantal inwoners de 13.000 gepasseerd was, bestond de raad uit vijftien leden: acht voor Blerick, vier voor Maasbree en drie voor Baarlo. Ter secretarie waren, behalve secretaris C.H. van de Loo, drie commiezen, drie klerken, een kassier en een bode werkzaam. Daarnaast functioneerden nog: openbare werken (15 personeelsleden onder leiding van de gemeentearchitect), de burgerlijke stand (vier ambtenaren), de ontvanger, de politie (acht veldwachters en agenten onder leiding van de inspecteur), het elektriciteits bedrijf (acht personeelsleden), het woningbedrijf, de gemeentespaarbank, drie armbesturen en diverse commissies. De secretarie was samen met openbare werken permanent in het raadhuis te Blerick gevestigd. Het politiebureau, het ontvangerskantoor en het elektriciteitsbedrijf bevonden zich eveneens te Blerick maar in twee aparte, aan de Kloosterstraat gelegen dienstgebouwen. Coenegracht werd in 1938 door burgemeester Ch.W.E.G. Janssens opgevolgd.

Vrijwel gelijktijdig met diens aantreden kregen de annexatieperikelen van de jaren 1909-1920 hun vervolg. Ingeklemd als zij was tussen de Duitse grens en de Maas had de stad Venlo ernstig gebrek aan uitbreidingsmogelijkheden, hetgeen aan het einde van de jaren dertig tot nieuwe annexatie plannen leidde. Voor de Limburger Koerier was het ditmaal een uitgemaakte zaak. Op 16 oktober 1937 schreef deze krant: *"Venlo lokt. De stad van Valuas aan den rechter oever van de Maas is de jaren door steeds sterker gebleken: geografisch zijn Venlo en Blerick reeds lang één en dat is de oorzaak, dat thans weer voor de derde maal Blerick in de verdrukking komt en kans heeft ingelijfd te worden. De vrede is sinds 1921 al lang weer geteekend en de Blerickenaar mijdt de lichtstad van Noord-Limburg niet. Men loopt hier als het ware door mekaar. Lag Blerick een K.M. of tien van Venlo af, dan zou zijn zelfstandigheid geen gevaar lopen: dan zou ook de plaats een eigen cachet hebben, doch vele wegen leiden reeds de Maasbrug over. En er zit zelfs een traditie in - de Blerickenaar voelt zich in Venlo thuis ... . Naar men ons verzekert worden de plannen, welke nu gekoesterd worden, noch door een Venloenaar, noch door een Blerickenaar gedragen: ze komen werkelijk van 'hoogerhand'. In Blerick is de eerste stoot reeds opgevangen. We hoorden niet, dat er een heftige reactie op ontstaan is. Zal het spreekwoord hier waarheid blijken: alle goede dingen in drie keer?"* De Nieuwe Venlosche Courant weersprak op de voorpagina van de editie van 15 januari 1938 het bericht van de Limburger Koerier dat de plannen van bovenaf geïnitieerd waren. Van hogerhand zou de eerste stap eerst na een verzoek van Blerickse zijde zijn gezet. De krant voegde hieraan nog toe: *"De drie voorige keeren kwam het verlangen op uit Venlo: burgemeester Van Rijn en wethouder Schrijnen waren de groote promotors er van. In Maastricht zoowel als in Den Haag heeft alles indertijd klaar gelegen voor de vereeniging, doch door tegenstand van Blerick is deze mislukt. Nu is er van uit Venlo geen enkele actie geweest en men hoorde nog niets van tegenstand uit Blerick. Integendeel: er is naar van verschillende zijden meegedeeld werd, besliste instemming. Zelfs zijn vroegere felle tegenstanders tot voorstanders geworden."* Tevens wees de Nieuwe Venlosche Courant uiteraard nadrukkelijk op het belang van een sterk Venlo voor de hele regio: *"Het gaat hier dus niet alleen om de belangen van Venlo, doch ook om die van Blerick, ja die van Tegelen en zelfs van heel Noord-Limburg en het aangrenzende Oost-Brabant."* Op 26 januari pleitte hetzelfde blad voor een vereniging in harmonie, met een eigen identiteit voor Blerick: *"Wij bepleiten dan ook geen annexatie van Blerick door Venlo: dit woord achten we onjuist en min of meer kwetsend. Het gaat slechts over vereeniging ten voordeele van beide en anderen, om een inniger samenwerking, welke het geheel ten goede komt. Blerick moet het eigen karakter bewaren. Dus geen totaal ondergaan in Venlo, doch een vereeniging van twee die elkaar verstaan en noodig hebben, zooals dat in de beste huwelijken het geval is."* Op 24 juni 1938 gaven GS inderdaad te kennen de samenvoeging van de afdeling Blerick met Venlo opnieuw aan de orde te willen stellen.

Hun beweegredenen: de grote afstand tussen de dorpen, het afwijkende, stedelijke karakter van Blerick en tenslotte de geografische en economische vergroeiing van deze plaats met Venlo. In Blerick verschenen vanaf 5 september drie afleveringen van het huis- aan-huis-blad *"Blerick ontwaakt"*. Dit blad ageerde tegen de annexatieplannen en verstrekte stemadviezen voor de verkiezing van de Commissie van Ingezetenen op 16 september. Uit de stemresultaten viel af te leiden dat ongeveer twee derde van de kiezers vóór annexatie was. In november spraken zowel de Raad van Maasbree (waarin op dat moment de SDAR de R.K. Arbeidersfractie, de R.K. Middenstands- fractie en de Land- en Tuinbouwfractie vertegenwoordigd waren) evenals de Commissie zich tegen het voorstel van GS uit. Al eerder hadden de Raad van Venlo vrijwel unaniem en de Commissie unaniem vóór de samenvoeging gestemd. Intussen ging het met name vanwege de hoge uitgaven op het gebied van werkloosheidsuitkeringen slecht met de financiën van Maasbree: met ingang van 1 januari 1939 werd de Gemeente- noodlijdend verklaard. Uiteraard had dit zijn invloed op het hele proces. Op 27 januari verzonden GS het wetsontwerp voor de grenswijziging; met ingang van 1 januari 1940 zou het volledige gebied van de afdeling Blerick (kadastrale secties A en B) bij Venlo worden gevoegd. Op 30 maart nam de Raad een door B en W geproduceerd tegenvoorstel aan waarin de invoering uitstel kreeg tot 1 januari 1941 en het af te scheiden gebied beperkt werd tot de kom van Blerick. Na nog een vruchteloze poging van B en W tot uiteenzetting van hun bezwaren bij de Minister brak voor Nederland de Tweede Wereldoorlog uit. Nog in de beginperiode van de bezetting viel het doek. Per beschikking van 6 september (21239 BB) bepaalde secretaris-generaal Frederiks van Binnenlandse Zaken dat met ingang van 1 oktober 1940 de kadastrale secties A en B van de gemeente Maasbree deel gingen uitmaken van de gemeente Venlo.

De Nieuwe Venlosche Courant toonde zich verheugd: *"De oorlogstoestand heeft de vereeniging van Venlo en Blerick, in plaats van deze tegen te houden, gelijk velen meenden, vergemakkelijkt en verhaast. Niet de Staten Generaal hebben er nu over te beslissen, doch een secretaris' generaal. .... De oorlogstoestand is ook oorzaak, dat deze vereeniging nu zonder eenige feestelijkheid geschiedt. Dit is voor ons echter geen reden om niet op het heugelijke van dit feit te wijzen. De voorstanders van deze vereeniging hebben er op rustige wijze voor gestreden. De tegenstanders past zeker de lof, dat ook zij op waardige wijze voor hun ideeën op kwamen. Van een rivaliteit en verscherpte verwijdering, gelijk in vroeger tijd, is nu dan ook geen sprake. Deze eerlijk en edel gevoerde strijd heeft zelfs de tegenstanders eer tot elkaar gebracht: men heeft elkaar leeren waarden om de groote liefde voor de geboorteplaats en de faire houding ten opzichte van elkaar."* De Limburger Koerier had haar eigen kijk op de gang van zaken: *"Blerick bij Venlo! De beslissing is nog plotseling gevallen. Jaren verwacht en besproken, onderwerp van talrijke pro's en contra's, sinds langen tijd in een*

actueel stadium, overvalt het besluit van hoogerhand in dezen fel-bewogen tijd ons nog. De stemmen der voor- en tegenstanders zwijgen voor het voldongen feit. Daar hooren ze nu bij elkaar de 'wortel-pinne' en de'reubezakke', zooals de minder vleiende benamingen. der respectievelijke Blerickers en Venlonaren ten opzichte van elkaar luiden" Te rekenen vanaf 1 oktober 1940, de ingangs datum van de annexatie, behield de Gemeente Maasbree nog gedurende twee jaar het recht kosteloos gebruik te maken van het raadhuis te Blerick. De daar aanwezige roerende goederen bleven Maasbrees eigendom. Hierover ontstond onenigheid tussen beide gemeenten. Ging het om het raadhuis in strikte zin of ook om de aan de Kloosterstraat nrs. 13 en 15 gelegen kantoren? Na advies van de Raad van State besliste de Secretaris-Generaal op 15 oktober 1941 dat het eerste het geval was. Vervolgens kwam ook in de verkleinde gemeente Maasbree de steeds terugkerende kwestie opnieuw aan de orde: waar moest het raadhuis komen? De meerderheid van het college gaf de voorkeur aan verbouwing van het oude raadhuis te Baarlo maar de raad besliste op 13 februari 1941 anders. Met een krappe meerderheid besloot men het oude raadhuis van Maasbree opnieuw in gebruik te nemen. Na 140 jaar kwam aan de strijd een einde: de gemeente was weer landelijk geworden, het verstedelijkte gedeelte een stadswijk. *"De raod dae haet zich altied good verdrage toetdet hae now op hoog bevel wuurd oeterein geslage: Ein deil, det geit nao Baolder en nao Bree, Ein ander deil, det geit nao Venlo's stee. Dreej komme d'r neet mier trûk, maar treur dao maar neet um, Euver drej jaor geit 't misschien anders um. Ten letste heb ik nog eine winsch, Det haop tenslotte idder minsch, Det 't Bree en Baolder goot meug gaon En, al zien wej nimmer ein, wej ós toch meuge verstaan. Daorum, laeve Baolder, laeve Bree, 't geit ùg goot. Tabé.*

ROLF HACKENG

Bijlage 1:

Vestiging secretarie/plaats raadsvergaderingen

1800-1815 Bree	1815-1821 Baarlo
1821-1822 Blerick	1822-1831 Baarlo
1831-1835 Blerick	1835-1867 Baarlo
1867-1872 Blerick	1873-1877 Maasbree
1878-1882 Baarlo	1883-1887 Blerick
1888-1892 Maasbree	1893-1897 Baarlo
1898-1902 Blerick	1903 Maasbree
1904-1907 Blerick	1908-1922 Blerick
secretarie, raadsvergaderingen beurtelings	
1922-1941 Blerick	

Bijlage 2:

	1812	1910	1940
Baarlo	832	1579	2268
Maasbree	1164	1953	2692
Blerick	1138	5517	10780
totaal	3134	9049	15740

Voetnoten:

Wegens plaatsgebrek hebben wij de foto's en voetnoten niet in dit artikel kunnen opnemen. Wij

kunnen ons voorstellen dat iemand het gehele artikel (met foto's en voetnoten) grondig wil bestuderen.

Het origineel is te verkrijgen bij Bureau Limburgs Geschied en Oudheidkundig Genootschap te Maastricht voor 10 euro (betreft de hele jaargang 1994; losse nummers zijn niet beschikbaar; bedrag is inclusief verzendkosten) door overmaking op ING-reknr. 103 78 80 t.n.v. LGOG te Maastricht o.v.v. naam en adres + Maasgouw 1994).

SCHENKINGEN NAJAAR 2011.

Een Baarlonaar die liever niet met naam genoemd wil worden heeft ons het ruim 100 jaar oude kruis afkomstig uit het Zusters klooster van de Maasstraat geschonken. De wens van deze zusters was dat het kruis een blijvende plaats zou krijgen in Baarlo. Inmiddels is het kruis geplaatst in de Annakapel op de Hoogstraat.

Jan Gielen, bidprentjes

Fam. E. Kuhlmann, bidprentjes en foto's.

Matrix Architecten BV te Baarlo - ondersteuning behoud archiefmateriaal

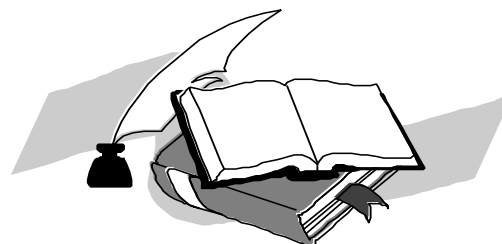
Verder hebben wij van diverse mensen uit Baarlo, die niet met naam genoemd willen worden, archiefmateriaal ontvangen, zoals bidprentjes, foto's, documenten etc.

Zowel de mét als zonder naam genoemde personen zeggen wij hartelijk dank.

Toch zijn we nog altijd op zoek naar aanvulling van onze archieven. Heeft u een foto die voor ons interessant kan zijn, maar wenst u deze zelf te houden, loop dan een keer op een zaterdagmorgen bij ons HIP naar binnen. Wij scannen de foto, u drinkt gezellig een kopje koffie en neemt de foto direct weer mee.

Wij hebben verder ook altijd belangstelling voor bidprentjes, documenten etc om onze collectie verder uit te breiden.

Voor informatie ; neem contact op met onze secretaris ; Sjaan Vaessen tel. 4772182 of via mail ; Sjaanvaessen@hotmail.com

---

BAARLOSE SPROKKELINGEN

Verkrijgbaar bij

VerspA HERENMODE

Grotestraat 17, Baarlo

Verder kunt u telefonisch bestellen bij ;

De secretaris C.J.M. Vaessen 077- 477 2182

of sjaanvaessen@hotmail.com

Deze uitgave is samengesteld door Hub Brueren met medewerking van Harie Görtz